

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Posudek oponenta práce

Michaela Cinková: *Technologie výroby plastik kultury s moravskou malovanou keramikou*, Katedra archeologie Filozofická fakulta Univerzita Hradec Králové 2015

Studentka Michaela Cinková se zabývala nejen zajímavým, ale také po odborné stránce velmi potřebným studiem technologie antropomorfních sošek moravské malované keramiky (MMK). Opírala se nejen o údaje z archeologické literatury, ale také o vyhodnocení archeologických nálezů ze sídliště Jaroměřice – Niva pod dráhou“ fáze MMK Ib, zkoumaného již od dob notáře Jaroslava Palliardiho a zejména o experimenty, které sama uskutečnila.

Soupis odborné literatury zahrnuje 38 citovaných titulů zvláště k mladoneolitické antropomorfní plastice a částečně k technologii keramiky a experimentům.

M. Cinková rozvrhla bakalářskou práci v logickém sledu celkem do jedenácti kapitol. Tematicky základní jsou kapitoly 1. – 8. Kapitola 9. je anglická verze závěru. Kapitola 10. obsahuje seznam literatury. Kapitola 11. tvoří soupis příloh a v kapitole 12. se nacházejí vlastní přílohy.

V kapitole 1. je popsán cíl práce s důrazem, jež posluchačka kladla na srovnání výsledků experimentu s archeologickými originály z jaroměřické lokality. Studentka věnovala kapitole 2. popisu sídliště u Jaroměřic n/Rok včetně historie výzkumů. Kladně hodnotím, že v kapitole 3. pojednala o základních otázkách neolitických sošek se zaměřením na stopy po technikách modelování hlavy, krku, trupu, paží, oblasti pánve a nohou. Patří k nim tvarování paží, způsoby upevnění k trupu, úhel svírající vůči trupu, jejich délka, ukončení a zobrazení anatomických detailů (kloubů, vypracování dlaní, prstů). Studentka sledovala také spoje paží i jednotlivých částí plastiky a jejich zpevnování. Zjistila u typu modelování paží v podobě zahrocených pahýlů vytažení těsta z trupu, zatímco u vytvarovaných gest paží (např. v předpažení) docházelo k napojování u trupu a občas také v loktech. Typy modelování horních končetin má samozřejmě chronologický význam. Jako nedopatření chápu konstatování, že „...pro plastiky střelického typu jsou tedy typické pahýly šikmo vzhůru. ...“ (str. 9, platí to samozřejmě pro maloměřický typ). Dále popisuje jednotlivé typy ženských sošek podle třídění F. Vildomce (1950) a V. Podborského (1985). M. Cinková přijímá stanovisko, že

pahýly paží byly masivnější a kratší. Docházelo proto méně často k jejich odlomení oproti pažím modelovaným v pohybu (gestu) zejména před tělem (hlubokomašůvecký a štěpánovický typ). Dále se věnovala utváření hlavy plastik v jednotlivých fázích MMK Ia-IIb, uvedla případy vyztužení spojení hlavy a krku s tělem pomocí dřevené tyčinky (str. 15-16).

Popsala také, že trup mohl být u plastik fáze MMK Ia-Ib zhotoven ze dvou válečků vytvářecí hmoty (obdobně jako dolní končetiny), a to na základě nálezu ze Střelic (str. 15, 27, 34, 48). K tomu uvádím, že tento technologický způsob ale nepřevažuje. Byl zjištěn i ve fázi MMK IIa. Známe jej například také ze Znojma-Novosad (MMK Ib), ve třech případech z Jezeřan-Maršovic (MMK IIa). Naprosto ojedinělé je pak zběžné (až neumělé) vymodelování ze dvou válečků těsta drobné antropomorfní plastiky v celistvosti na miniaturním pohárku MMK IIa z Mašovic. Nejčastější však bylo zhotovení trupu z jednoho silnějšího válce hrnčířského těsta, které se v závěru zploštilo. Tím se zamezilo případným dilatačním změnám v průběhu vysychání, v procesu výpalu i snazšímu podélnému rozlomení během mechanického namáhání. Známe také modelaci ze dvou válců vytvářecího těsta, které se vyskytlo opět výjimečně také u zlomku dlouhého krku jedné ženské plastiky MMK IIa znovu ze sídliště u Jezeřan-Maršovic. Studentka popsala v další části modelování a spojení pánevní části s trupem a nohama (str. 16 ad.). Neopominula ani porovnání antropomorfní plastiky v evropském rámci. Věnovala se také vysvětlení úlohy ženské plastiky (podkapitola 3.2, str. 21 ad.).

Kapitolu 4. tvoří databáze včetně charakteristiky deskriptorů a její vyhodnocení (str. 22 ad.), které Michaela Cinková věnovala velké úsilí. Opět ji hodnotím velmi pozitivně. Využila při jejím zpracování statistické metody (počtů zlomků jednotlivých částí plastik, znaků primárního utváření a druhotných úprav povrchu). Posluchačka včlenila do kapitoly 5. technologická pozorování ženských sošek z Jaroměřic n/R. Spočetla, že vrstvení a přidávání keramické hmoty (sekundární formování) probíhalo zejména v místech k tomu vhodných (hýždě, dolní končetiny).

Velmi hodnotná je kapitola 6., v níž studentka popsala experimenty s modelováním replik ženských sošek MMK od přípravy keramického těsta, přes jednotlivé způsoby jejich modelování, úprav, vysušování a výpalu (str. 31 ad.). Techniky uplatnila vždy podle příkladů ze souboru fragmentů ženských sošek MMK z Jaroměřic n/R. Zabývala se rovněž malováním sošek (str. 43-44). Cenné výsledky experimentů vyhodnotila v kapitole 7. (str. 44-47).

M. Cinková včlenila dosažené výsledky sledování technologických stop u 124 zlomků ženských sošek z jaroměřického sídliště do závěru v kapitole 8. (str. 48-49). Velmi dobré úrovně dosahuje fotografická dokumentace experimentů napodobenin typů ženských sošek v kapitole 12. (tab. I-XVIII).

Po výčtu kladů práce M. Cinkové doporučuji, aby posluchačka úplně citovala včetně patřičných stran. Měla by zejména citovat, převezme-li celé třídění ženských plastik MMK (str. 10).

Co se týká technologie, pominula velmi zajímavý prvek dutého modelování hýždí (Těšetice-Kyjovice aj.) a dokonce prožlabení chodidla u plastiky velkých rozměrů (Mašovice) z důvodu dobrého a bezpečného vyschnutí a výpalu.

Postrádám také seznam použitých zkratek (institucí, periodik apod.).

Práce je napsána stylisticky správně, splňuje požadavky po mluvnické stránce. Některé chyby v textu vysvětluji jako překlepy. (Jde o chybějící interpunkci, vybočení z větné vazby, překlepy v odsazení po interpunkčních znaménkách, nesprávné i/y v příčestí, str. 11, velká písmena v názvech kultur podle jmen zahraničních lokalit apod.)

Posluchačka Michaela Cinková napsala velmi pěknou bakalářskou práci. Zdůrazňuji, že se v ní opírá o výsledky vlastních experimentů vytváření a výpalu plastik. Práci proto doporučuji k obhajobě. Navrhuji hodnocení stupněm **v ý b o r n ě**.

doc. PhDr. Jaromír Kovárník, CSc.

V Hradci Králové 25. 1. 2015